

STRATEGIE OCHRANY OHROŽENÝCH DĚTÍ KARLOVARSKÉHO KRAJE DO ROKU 2030

Slovo úvodem

Péče o ohrožené děti patří k nejcitlivějším a zároveň nejdůležitějším oblastem, které vyžadují nejen odborné znalosti, ale i lidskost, empatii a především spolupráci. V Karlovarském kraji si uvědomujeme, že zajištění bezpečí, stability a zdravého vývoje každého dítěte je společnou odpovědností napříč obory, institucemi i jednotlivci. Právě díky úsilí mnoha místních aktérů – sociálních pracovníků, pedagogů, zdravotníků, neziskových organizací i samospráv – se daří neustále zlepšovat situaci ohrožených dětí a hledat nové, efektivní cesty pomoci.

Strategie péče o ohrožené děti Karlovarského kraje do roku 2030 vznikla jako přirozené vyústění podrobné analýzy potřeb a výzev, jimž region čelí. Přináší zastřešení dosavadních snah a jasný směr dalšího rozvoje. Klíčovým pilířem strategie je prevence – tedy snaha předcházet situacím, kdy se dítě dostává do ohrožení, a včasná, koordinovaná pomoc, která snižuje nutnost odebrání dětí z jejich přirozeného prostředí.

Strategie staví na posilování místních zdrojů, zavádění inovativních přístupů a zvyšování odbornosti všech, kteří s dětmi a rodinami pracují. Věříme, že právě touto cestou se můžeme společně přiblížit naplnění práv každého dítěte na bezpečné dětství, podporující rodinné zázemí a šanci na důstojný život.

S díky za spolupráci

Strategie vznikla v rámci spolupráce mezi Karlovarským krajem a Nadací J&T.

Zpracovatelský tým:

Kristýna Jůzová Kotalová, Barbora Křižanová (editorka)

Nadace J&T, 2025

OBSAH

SLOVO ÚVODEM	2
1. ÚČEL DOKUMENTU – PROČ STRATEGIE PÉČE O OHROŽENÉ DĚTI?	4
2. MANAŽERSKÉ SHRNUÍ	5
3. VÝCHODISKA STRATEGIE	6
3.1. ANALÝZA SYSTÉMU PÉČE O OHROŽENÉ DĚTI KARLOVARSKÉHO KRAJE – SHRNUÍ	7
4. VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ	8
5. CÍLOVÁ SKUPINA STRATEGIE	9
6. VARIANTY DALŠÍHO MOŽNÉHO VÝVOJE	10
7. CÍLE STRATEGIE	11
7.1. OPATŘENÍ STRATEGIE: LOGICKÝ RÁMEC	11
8. OPATŘENÍ STRATEGIE	12
9. IMPLEMENTACE STRATEGIE	18
10. RIZIKA	19
11. ZÁVĚR	20
12. POUŽITÉ ZKRATKY	21

1. ÚČEL DOKUMENTU – PROČ STRATEGIE PÉČE O OHROŽENÉ DĚTI?

Strategie péče o ohrožené děti a rodiny Karlovarského kraje do roku 2030 navazuje na krajské aktivity pro cílovou skupinu ohrožených dětí a rodin, zejména realizované systémové projekty na rozvoj pěstounské péče, služby pro ohrožené děti, nastavení spolupráce mezi školami a OSPOD, deinstitucionalizaci ústavní péče (DOZP), přenášení inovativních postupů v práci s ohroženou skupinou a další. Proč je tedy potřebná nová strategie, když se kraj aktivitám zaměřeným na ohrožené rodiny a děti dlouhodobě věnuje?

Dosavadní aktivity nejsou uchopeny jako celistvý systém, a nepřinášejí tak efekt ve smyslu udržitelného zlepšení situace dětí a rodin. Roli při hledání řešení a nastavení systému hrají jak vysoce nepříznivé socioekonomické podmínky v kraji, které mají přímý vliv na potřeby dětí a rodin (viz níže), tak generační přenos negativních zkušeností, nebo naopak určité vykořenění rodin související s migrací v rámci regionu. Další vliv má také nedostatek odborníků související s tím, že v kraji není žádná vysoká škola, mladí lidé proto opouštějí kraj kvůli studiu a málokdy se po jeho dokončení vrací. Také nastavení případové spolupráce a zvyšování kompetencí aktérů systému nepřináší podle názoru krajských pracovníků efekt v očekávaném čase a kvalitě.

Ucelená Strategie péče o ohrožené děti a rodiny umožňuje komplexní uchopení potřeb dětí a rodin, a to na mezioborové úrovni. Cíle jsou vzájemně provázány a z velké části jsou realizovatelné bez změny legislativy. Součástí cílů je i zvyšování kvality práce a kompetencí všech zapojených aktérů a nastavení včasné identifikace ohrožení dítěte a případové spolupráce.

Strategie navazuje na všechny dosavadní aktivity kraje směřující k optimalizaci systému péče o ohrožené děti a rodiny.

2. MANAŽERSKÉ SHRNUÍ

Strategie péče o ohrožené děti v Karlovarském kraji do roku 2030 reaguje na nedostatky a bílá místa krajského systému péče o ohrožené děti a rodiny a přináší konkrétní návrhy k jejich řešení.

Základním cílem Karlovarského kraje je posílit včasnou preventivní práci s dětmi a rodinami, zajistit dětem dostatečnou a bezpečnou péči v rodinném prostředí a omezit počet dětí odebíraných z rodin a umísťovaných do ústavní výchovy.

Strategie reaguje především na:

- vysokou míru sociálního vyloučení, týkající se především dětí a rodin,
- s ní související nepříznivou socioekonomickou situací spojenou zejména s potížemi v oblasti bydlení, chudobou, exekucemi a užíváním návykových látek,
- dále ne zcela funkční síť podpůrných služeb pro děti a rodiny,
- z toho plynoucí dlouhodobě vysoký počet dětí odebíraných z rodin, a to převážně z důvodu zanedbávání dětí, nikoliv jejich týrání nebo zneužívání.

Cílovou skupinou strategie jsou ohrožené děti a rodiny (až 8 000 dětí ohrožených zanedbáváním a cca 3 000 dětí s náročným chováním) a děti a jejich rodiče, jimž jsou děti odebírány z péče (cca 150 dětí ročně).¹

Opatření navrhovaná strategií zahrnují:

- včasnou a jednotnou (koordinovanou) podporu dětí a rodin, zajištěnou zejména posílením kompetencí širokého spektra aktérů napříč resorty ve včasném rozpoznání ohrožení dítěte, zajištění příslušné intervence a jejich aktivním zapojení do případové práce,
- zajištění dostupných služeb pro děti a rodiny, zejména služeb nízkoprahového charakteru v terénní a ambulantní formě včetně alternativních služeb a služeb využívajících zdrojů místní komunity, součástí je též participace cílové skupiny včetně dětí,
- zavedení specializovaných služeb pro děti a rodiny, zejména služeb léčby traumatu, psychosociální podpory, služeb na podporu bydlení, adiktologických služeb, služeb na podporu mladistvých a mladých dospělých, alternativních pobytových služeb (komunitní, stacionární nebo internátní charakter služeb),
- osvětu cílové skupiny a její motivace k využití podpůrných služeb.

Strategie bude implementována prostřednictvím akčních plánů a koordinována mezioborovou platformou na krajské úrovni se zastoupením veřejné správy, neziskového a akademického sektoru a participace cílové skupiny dětí a rodin.

¹ Zpráva o stavu péče o ohrožené děti v ČR v roce 2023: prevence ohrožení dítěte stále Achillovou patou, Nadace J&T a Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, 2022.

3. VÝCHODISKA STRATEGIE

Strategie péče o ohrožené děti Karlovarského kraje v obecné rovině vychází z aktuálních národních a mezinárodních dokumentů vytyčujících směr podpory ohrožených dětí a rodin a v konkrétní rovině reaguje na specifické podmínky Karlovarského kraje. Strategie Karlovarského kraje zároveň reaguje na aktuální výzkumné poznatky týkající se potřeb ohrožených dětí a rodin, čímž je zaručen odpovídající odborný a datový podklad pro nastavení potřebných změn v místním systému ochrany ohrožených dětí.

Národní strategie ochrany práv dětí 2021–2029

Strategie péče o ohrožené děti Karlovarského kraje specificky reaguje na systémové nedostatky popsané Národní strategií ochrany práv dětí 2021–2029.² Schéma níže ukazuje souvislost cílů národní strategie a opatření navržených na úrovni Karlovarského kraje:

Obrázek č. 1: Vazba opatření Národní strategie ochrany práv dětí 2021–2029

Akční plán k naplnění Záruky pro děti na období 2022–2030

Evropská záruka pro děti je doporučením Evropské komise radě ministrů práce a sociálních věcí, vydaným v červnu 2021. Cílem dokumentu je na úrovni všech členských států přijmout taková opatření, která by vedla ke snížení podílu dětí ohrožených chudobou a sociálním vyloučením. V návaznosti na doporučení bylo MPSV ČR ve spolupráci s dalšími resorty, orgány veřejné správy, nestátními organizacemi, zástupci občanské společnosti a dalšími odborníky vypracován Akční plán k naplnění Záruky pro děti na období 2022–2030.³

Akční plán mimo jiné ukotvuje cíle týkající se podpory bydlení pro rodiny a děti a specificky pro děti ohrožené umístěním mimo rodinu definuje cíle a opatření k předcházení umístění těchto dětí do ústavní péče a podporu jejich včasného návratu do péče rodičů (viz zejm. opatření D.4 a následující).

² Národní strategie ochrany práv dětí 2021–2029, viz <https://www.mpsv.cz/narodni-strategie-ochrany-prav-deti-a-akcni-plan-k-naplneni-narodni-strategie>

³ Akční plán k naplnění Záruky pro děti na období 2022–2030, viz <https://www.mpsv.cz/zaruka-pro-deti>

Zpráva o stavu péče o ohrožené děti v ČR v roce 2023: Prevence ohrožení dítěte stále Achillovou patou

Studie⁴ realizovaná Nadací J&T a Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy ČR byla zaměřena na vymezení podílu ohrožených dětí v České republice a jeho korelace s materiálním nedostatkem nebo nedostatkem bydlení a s úrovní sítě podpůrných služeb pro rodiny. Konkrétně pokud jde o děti umísťované do dětských domovů, je průměrný počet dětí přijímaných do dětských domovů v přepočtu na tisíc dětí v Karlovarském kraji vůbec nejvyšší (12,8 dítěte), přičemž průměr České republiky je zhruba poloviční (6,0 dětí). Procentuální podíl dětí umístěných celkově mimo rodinu je v Karlovarském kraji podle citované studie 2,5 %, tedy druhý nejvyšší v ČR. Studie poskytla také detailní mapu míry odebrání dětí v rámci všech ORP.

Ze studie zároveň vyplývá jednoznačná korelace mezi mírou umísťování dětí mimo rodinu a výskytem sociálních problémů v územích: „Jak je zřejmé, v 30 ORP s nejvyšší mírou umísťování dětí mimo rodinu, kde vyrůstá ve státě regulované péči 3,1 %, má téměř 12 % obyvatel exekuce, zatímco v 30 ORP s nejnižší mírou umísťování dětí mimo rodinu, kde jich žije ve státní péči pouze 0,6 %, má exekuce jen 3,5 % obyvatel.“⁵

Poznatky studie byly promítnuty do formulace cílů Strategie Karlovarského kraje ve smyslu zaměření na preventivní a včasné služby pro děti a rodiny směrem k umožnění co nejvyššímu počtu dětí setrvat v bezpečném prostředí vlastní rodiny.

Studie příčin a souvislostí umísťování dětí mimo rodinu

Výzkum realizovaný RILSA⁶ v roce 2024 v rámci Komplexního výzkumu v oblasti ochrany práv dětí MPSV přinesl podrobné zmapování forem péče a průchodu dětí systémem náhradní péče v ČR. Data popisující situaci dětí a rodin, kde došlo k odebrání, míra a efektivita podpory OSPOD a odborných služeb a překážky bránící v návratu dětí domů, byla využita k formulaci cílů Strategie Karlovarského kraje v oblasti včasného zachytu ohrožení dítěte a koordinované práce s dítětem a rodinou.

3.1. Analýza systému péče o ohrožené děti Karlovarského kraje - shrnutí

Analýza byla zpracována v rámci spolupráce Karlovarského kraje a Nadace J&T v roce 2024 a na základě dotazníkového šetření, individuálních hloubkových rozhovorů a práce fokusních skupin složených ze zástupců kraje i neziskového sektoru přinesla podrobný popis týkající se práce s ohroženými dětmi a rodinami v kraji.

Mezi základní závěry patří⁷:

- až 8 000 dětí v Karlovarském kraji je ohroženo zanedbáváním,
- 1 900 dětí žije v bytové nouzi,
- ročně je z rodin odebráno cca 150 dětí,
- nejčastějšími příčinami odebrání dětí je zanedbávání výchovy dítěte, často podle názoru odborníků ve spojení s bytovou situací rodin.

Na základě zjištěných poznatků byla závěrem analýzy formulována doporučení, jejichž konkrétní zpracování tvoří základ Návrhové části Strategie (viz níže). Podrobné poznatky z analýzy jsou uvedeny u popisu situace doplňující jednotlivá opatření.

⁴ Zpráva o stavu péče o ohrožené děti v ČR v roce 2023: Prevence ohrožení dítěte stále Achillovou patou, Nadace J&T a Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, 2022. Viz <https://www.8000duvodu.cz/data/zpravy/3/dokumenty/6475e2248fb600ae1ec41a04-ii-material-zprava-pece-ohrozene-deti2023.pdf>

⁵ Zpráva o stavu péče o ohrožené děti v ČR v roce 2023: prevence ohrožení dítěte stále Achillovou patou, Nadace J&T a Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2022, s. 31.

⁶ Příčiny a souvislosti umísťování dětí mimo rodinu, Výzkumný ústav práce a sociálních věcí (RILSA), viz https://katalog.vupsv.cz/fulltext/uL_2646.pdf

⁷ Analýza systému péče o ohrožené děti Karlovarského kraje, Nadace J&T, 2024. Viz <https://www.kr-karlovarsky.cz/temata/socialni-oblast/socialne-pravni-ochrana-deti/analzy-projekty-dokumenty-legislativa/analzy>

4. VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ

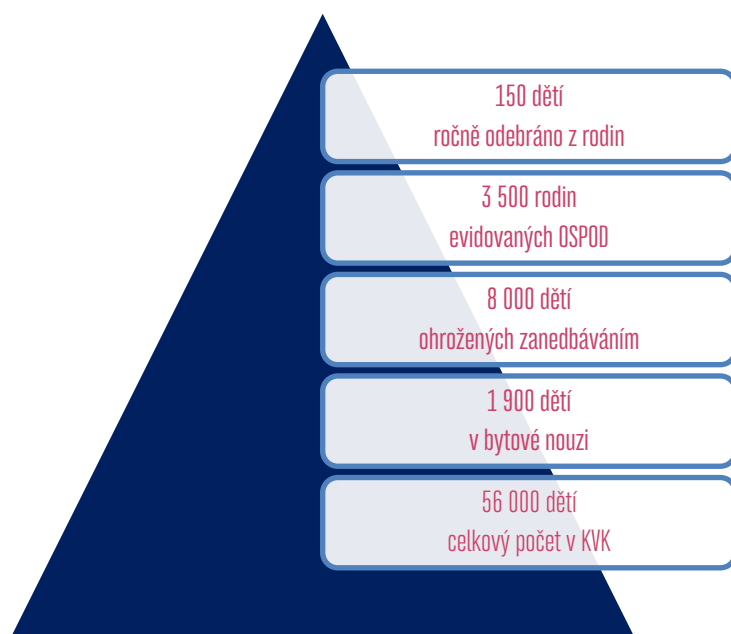
- **Ohrožené dítě:** pro nejasnou definici a oborové rozdíly v pojetí ohrožení dítěte bylo pro účely zpracování analýzy systému péče o ohrožené děti a rodiny v Karlovarském kraji využito široké vymezení dětí ohrožených zanedbáváním a/nebo nevhodným chováním, formulované v rámci odborné studie Nadace J&T.⁸ Toto vymezení umožňuje kvantifikaci cílové skupiny opatření a odhad personálních, odborných a finančních nákladů.
- **Ohrožená rodina:** v rámci zaměření strategické činnosti Karlovarského kraje na prevenci ohrožení dětí je i ohrožení rodin vnímáno směrem k příčinám, které rodičům neumožňují naplno využívat a rozvíjet své rodičovské kompetence. Patří sem rodiny ohrožené v oblasti bydlení, chudoby, exekucí a závislostí, jež nedokážou své potřeby dlouhodobě řešit vlastními silami/silami širší rodiny nebo komunity, a proto je nezbytná externí pomoc.
- **Služby pro ohrožené děti a rodiny:** též z důvodu nutného mezioborového přesahu a (obecného) nedostatku personálních, odborných a finančních kapacit tradičních sociálních, školských a zdravotních služeb jsou pro účely analýzy systému péče o ohrožené děti a této strategie služby pro ohrožené děti a rodiny pojímány jako veškeré cílené a (ideálně) koordinované aktivity ve prospěch dětí a rodin, a to zejména na úrovni prevence. Může jít o služby všech oborů, služby komunitního charakteru, alternativní a inovativní služby.
- **Případová práce a spolupráce:** zahrnuje veškeré formy spolupráce ve prospěch ohrožených dětí, formální i neformální. Předpokladem dobře nastavené případové práce je jednotný přístup k potřebám dětí a nastavení odpovídající úrovně povědomí o vlastní roli v podpůrném systému a návazné podpoře v rámci sítě. Nedílnou součástí je participace a zachování a rozvoj aktivního postavení cílové skupiny ohrožených dětí a rodin.

⁸ Zpráva o stavu péče o ohrožené děti v ČR v roce 2023: Prevence ohrožení dítěte stále Achillovou patou, Nadace J&T a Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, 2022. Viz <https://www.8000duvodu.cz/data/zpravy/3/dokumenty/6475e2248fb600ae1ec41a04-ii-material-zprava-pece-ohrozene-deti2023.pdf>

5. CÍLOVÁ SKUPINA STRATEGIE

Primární cílovou skupinou strategie jsou ohrožené děti a rodiny v Karlovarském kraji, podle vymezení uvedeného výše jde cca o 8 000 dětí ohrožených zanedbáváním a cca 3 000 dětí s nevhodným chováním včetně jejich rodin. Obecně jde o rodiny ohrožené v oblasti sociálního vyloučení (týká se obyvatel cca 17 % všech obcí), v oblasti bydlení (cca 3,4 % všech dětí v Karlovarském kraji se nachází v bytové nouzi⁹), v oblasti dluhové problematiky (Karlovarský kraj je na druhém místě v počtu dlužníků, v některých ORP dosahuje počet rodičů v exekuci až 23 %), v oblasti závislostí (vysoký podíl závislých rodičů, klesající věk dětí experimentujících s návykovými látkami).

Obrázek č. 2: Ohrožené děti v Karlovarském kraji¹⁰

Sekundární cílovou skupinou jsou pracovníci a pracovnice OSPD, osoby pověřené výkonem SPOD, sociální služby, akademické sféry, dobrovolníci a další iniciativy Karlovarského kraje. Řada z nich byla zastoupena ve fokusních skupinách zapojených do práce na Analýze péče o ohrožené děti Karlovarského kraje a většina je zapojena v rozvojových aktivitách kraje nebo ORP. Aktéři podpůrného systému jsou nositeli změny ve prospěch ohrožených dětí a rodin.

⁹ Česko na křižovatce: Zpráva o vyloučení z bydlení 2024, Iniciativa Za bydlení, Platforma pro sociální bydlení a Ostravská univerzita, 2024, viz https://cdn.prod.website-files.com/5ef4ac1cc5dd69384a10c66e/67051b21b2774f44ad64218a_zprava2024_compr.pdf

¹⁰ Analýza péče o ohrožené děti v Karlovarském kraji, viz <https://www.kr-karlovarsky.cz/aktuality/predstaveni-analyzy-systemu-pece-o-ohrozene-deti-karlovarskeho-kraje>

6. VARIANTY DALŠÍHO MOŽNÉHO VÝVOJE

Varianta 0: Nebude realizována žádná změna

V případě, že nebude uskutečněna žádná změna systému péče o ohrožené děti v Karlovarském kraji, bude nadále trvat a s vysokou pravděpodobností se i dále prohlubovat identifikovaná nepříznivá situace dětí a rodin. Zejména nedojde ke snížení počtu dětí odebíraných z rodiny, který je poměrem nejvyšší v ČR,¹¹ nezvýší se počet dětí, u nichž by bylo včas identifikováno ohrožení a poskytnuta intervence umožňující předejít dalšímu rozvoji rizikové situace. Prohlubování a dlouhodobé neřešení problémů rodin s největší pravděpodobností povede ke zvyšování počtu dětí, které se nacházejí v nepříznivé situaci, i dětí, jež v důsledku nedostatečné kapacity služeb podpory rodin budou odebírány a umísťovány do státní péče. Nebude prohloubena a posílena spolupráce mezi aktéry a případová práce, což sníží efektivitu poskytovaných služeb.

Varianta 1: Bude realizována částečná změna

Dílčí změnou, tj. realizací části opatření, může dojít k částečné optimalizaci systému péče o ohrožené děti a rodiny. Nicméně změny realizované pouze v některých segmentech systému, pokud nebudou mít návaznost, pravděpodobně nepřinesou potřebnou efektivitu. Například posílení preventivních služeb nebude samo o sobě funkční bez podpory mezioborové případové spolupráce, případně dostupných odborných služeb. Stejně tak nastavení sítě služeb nebude mít dopad na situaci cílové skupiny, pokud ta nebude dostatečným způsobem informována a motivována k jejímu využití. Částečná změna systému může bezesporu přispět ke zmírnění nepříznivých jevů, ale nedojde ke komplexnímu a dlouhodobému zlepšení.

Varianta 2: Plná realizace navrhovaných změn

Pokud budou realizována opatření návrhové části strategie¹² v plném rozsahu a ve vzájemném kontextu, dojde k posílení prevence v ochraně ohrožených dětí a rodin – ohrožené děti budou identifikovány včas, podpůrná intervence bude zahájena bezprostředně, podpora jednotlivých aktérů na sebe bude navazovat, bude zachována a rozvíjena participace a aktivizace dětí a rodin, budou k dispozici nízkoprahové podpůrné služby a alternativy doplňující bílá místa podpůrného systému. Zaměřením na prevenci a včasnou intervenci dojde ke snížení počtu dětí umísťovaných mimo rodinu.

Základní principy strategie

1. Zaměřením na prevenci a včasnou pomoc dětem a rodinám
2. Zaměřením na prohlubování kompetencí aktérů podpůrné sítě
3. Zaměřením na posílení spolupráce a případové práce
4. Zaměřením na posílení participace a aktivizace cílové skupiny
5. Zaměřením na využití komunitních a inovativních služeb

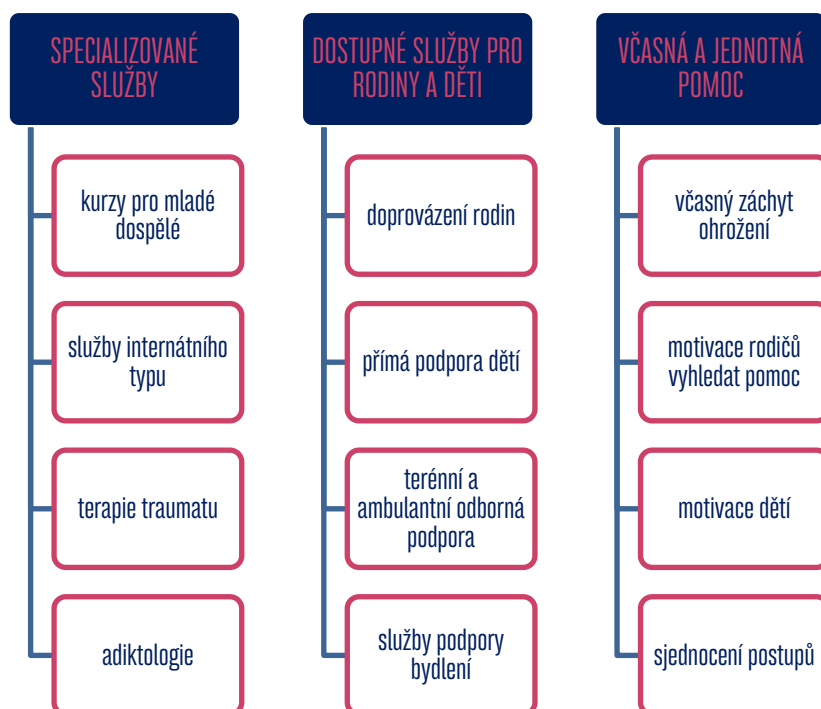
¹¹ Zpráva o stavu péče o ohrožené děti v ČR v roce 2023: Prevence ohrožení dítěte stále Achillovou patou, Nadace J&T a Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, 2022. Viz <https://www.8000duvodu.cz/data/zpravy/3/dokumenty/6475e2248fb600ae1ec41a04-ii-material-zprava-pece-ohrozene-deti2023.pdf>

¹² Opatření budou specifikována akčním plánem.

7. CÍLE STRATEGIE

- I. **Ohrožení dětí a rodin v Karlovarském kraji je zachyceno včas**
 - a. Aktéři podpůrné sítě vědí, jak ohrožení rozpoznat a jak postupovat
 - b. Rodiny a děti vědí, že je důležité vyhledat pomoc včas, a vědí, jak a kde ji najít
- II. **Dětem a rodinám v Karlovarském kraji je poskytována podpora v místě a čase, kdy ji potřebují, pomoc je koordinována**
 - a. Jsou k dispozici neformální podpůrné služby pro děti a rodiny
 - b. Služby jsou na mezíresortní úrovni koordinovány
 - c. Jsou k dispozici odborné služby pro děti a rodiny v terénní a ambulantní formě
 - d. Jsou využívány zejména dosavadní kapacity odborných služeb včetně pobytových služeb v nových formách
 - e. Jsou k dispozici služby na podporu bydlení
 - f. Služby jsou stabilně finančně zajištěny
- III. **Zvláště ohroženým dětem a rodinám jsou k dispozici specializované služby**
 - a. Je zajištěna komplexní terapie traumatu pro děti i jejich rodiče
 - b. Jsou zajištěny specializované služby pro mladistvé včetně služeb bydlení
 - c. Jsou k dispozici odborné služby léčby závislostí

7.1. Opatření strategie: Logický rámec

8. OPATŘENÍ STRATEGIE

Opatření strategie jsou popsána z hlediska odůvodnění jejich potřebnosti, zde převážně s odkazem na poznatky Analýzy systému péče o ohrožené děti Karlovarského kraje, realizované v roce 2024. Kroky k naplnění jednotlivých cílů strategie budou podrobně rozpracovány v jednotlivých akčních plánech. První akční plán bude připraven na období 2025-2028, následovat budou další.

VČASNÁ A JEDNOTNÁ POMOC DĚTEM A RODINÁM

1. NASTAVENÍ MECHANISMU VČASNÉHO ZÁCHYTU OHROŽENÍ DÍTĚTE

- **Popis situace:** včasný záchyt ohrožení dítěte je klíčovým předpokladem pro efektivní poskytnutí pomoci a prevenci dalšího rozvoje ohrožení. Vyžaduje dostatek kompetencí pro rozpoznání možných signálů ohrožení, zhodnocení situace a adekvátní reakce (přímé poskytnutí podpory, její zprostředkování nebo oznámení ohrožení dítěte) včetně stanovení jednotného a transparentního postupu. Nevhodná nebo žádná reakce mohou působit sekundární viktimizaci ohroženého dítěte. V praxi Karlovarského kraje jsou popsány nejednotné postupy po oznámení ohrožení dítěte, rozpory v očekávání oznamovatelů a reakce OSPOD/podpůrného systému, snížená znalost vlastní role a role ostatních, možností následného zapojení do případové práce. Důsledkem je pozdní možnost intervence OSPOD v rodinách, množství případů odebrání dítěte z důvodu zanedbání péče (dlouhodobé) a bydlení (putování po AD).
- **Návrh řešení:**
Pro naplnění cíle budou nejprve připraveny vhodné nástroje využitelné pro včasnou identifikaci ohrožení dítěte všemi aktéry, a to rešerší a adaptací současných nástrojů užívaných v praxi. Bude sjednocen postup všech aktérů v identifikaci ohrožení, resp. potřeb dítěte, a v následném postupu se zohledněním práv a povinností aktérů, poskytnutí prvotní podpory dítěti, oznamovací povinnosti, možnosti zapojení do následné případové práce. Pracovníci budou proškoleni ve využití nástroje. Postup bude pilotně odzkoušen a po zavedení do praxe evaluován. Osvěta odborné i laické veřejnosti napomůže uplatnění nástroje v praxi, neboť využití bude očekávatelné.

2. PODPORA MOTIVACE RODIČŮ (RESP. JINÝCH PEČOVATELŮ) KE VČASNÉMU VYHLEDÁNÍ POMOCI

- **Popis situace:** v rámci analýzy situace v Karlovarském kraji byly identifikovány obtíže s včasným vyhledáním pomoci, vyplývající z absence náhledu na vlastní situaci a snahy řešit obtíže vlastními silami, je uváděna nedůvěra rodin v orgány státní správy, školy. Zároveň spolupráce s NNO je založena na motivaci rodiny, tzn. od spolupráce rodina odstoupí, pokud nevnímá její potřebnost. V praxi Karlovarského kraje je v důsledku výše uvedeného sledován vysoký podíl dětí odebíraných z důvodu dlouhodobého zanedbání, požadavky rodičů na dlouhodobý dohled OSPOD, vzdávající se péče o dítě v situaci, kdy dochází k ohrožení ostatních dětí v rodině, odmítání přijetí dítěte zpět (výkazy o počtech odebraných dětí a sourozencích v jiné péči nebo v rodinách), stále se zvyšující trend „rezignace“ na vlastní roli (viz rozhovory v rámci analýzy), jednoduché vzdávání se rodičovské odpovědnosti. Pro další pečovatele, např. prarodiče, platí, že mají obavy z vyhledání pomoci jako projevu svého selhání – důkazem jsou speciální podpůrné služby, které si pro tyto rodiny představují OSPOD. Motivace rodičů, případně dětí je podmínkou pro to, aby bylo efektivní i úsilí vynakládané na informovanost a osvětu (viz opatření č. 14).
- **Návrh řešení:**
V rámci odborné pracovní skupiny složené ze zástupců OSPOD, NNO a doprovázejících organizací bude připraven informační materiál pro podporu včasného vyhledání pomoci, obsahující stručné vymezení rodičovské odpovědnosti, významu včasnosti (prevence) ve vyhledání pomoci a vyzdvižení odpovědnosti za řešení situace vlastních dětí a ocenění rodičů. Informační materiál bude zpracován také ve verzi pro jiné pečovatele (pěstouny, poručníky) a bude navazovat na adresář/rozcestník služeb (viz opatření č. 11). Materiál bude distribuován cíleně, bude provázen kampaní „Je správné říct si o pomoc“ (viz opatření č. 14). Součástí motivace cílové skupiny je též její participace (viz opatření č. 13).

3. PODPORA PARTICIPACE DĚTÍ V ŘEŠENÍ VLASTNÍ NEPŘÍZNIVÉ SITUACE A SITUACE RODINY

- **Popis situace:** v návaznosti na obecní i krajské statistiky odebrání dětí jsou zdůrazněny nedostatky v rodičovských kompetencích jako klíčový důvod včetně případů, kdy se nedaří podpůrná práce s rodinou – pozornost je třeba směřovat také k samotným dětem a mladistvým. V rámci Karlovarského kraje vyplynula z vlastního šetření OSPD rezignace rodičů na řešení vlastní situace a fenomén generačního selhání, nutnost zaměřením se na léčbu traumatu rodičů. Je sledován nárůst (také podle výpovědí OSPD) počtu dětí trpících psychiatrickými poruchami, zneužíváním návykových látek, sebepoškozováním, prostitucí – jde o důsledky nenaplněných potřeb dětí – i když zde primární roli hraje stále rodina, tyto obtíže už ji zpravidla přesahují, rodina sama nedokáže situaci řešit. Není systematicky řešena motivace samotných dětí k řešení situace rodiny ve chvíli, kdy rodiče zůstávají pasivní – povzbuzení dětí k emancipaci, převzetí odpovědnosti – do míry, do jaké je to pro ně bezpečné.
- **Návrh řešení:**
V rámci fungování odborné platformy budou ověřeny současné postupy OSPD (zejména kurately) v přímé práci s dětmi a mládeží a využívané programy na posílení kompetencí dětí a mladých lidí. Na základě zjištěných příkladů bude nastaven doporučený postup pro posílení participace dětí a mladistvých a zavedení konkrétních postupů v posílení této cílové skupiny. Stejným způsobem budou ověřeny postupy k posílení participace a zapojování dětí, a to ve všech fázích podpůrného procesu (od vyhodnocování situace dítěte a rodiny přes nastavení IPOD, konkrétní intervence, hodnocení pokroku ze strany dítěte/mladistvého). Aktivita bude navázána na rozvoj cílených služeb pro děti a mladistvé (viz opatření č. 6). Součástí participačních aktivit bude motivace dětí a mladistvých ke včasnému řešení jejich situace. Bude zřízena stálá participační skupina při KÚ.

DOSTUPNÉ SLUŽBY PRO RODINY A DĚTI

4. ZAVEDENÍ NÍZKOPRAHOVÉ SLUŽBY „DOPROVÁZENÍ“ RODIN

- **Popis situace:** v rámci Karlovarského kraje byly identifikovány nedostatečné kapacity služeb SAS a sociální rehabilitace, nedostatek služeb na podporu bydlení (toto dokládají i související studie). Převažující důvody odebrání dětí z rodin (zanedbávání, bydlení a snížené rodičovské kompetence) jsou řešitelné „měkkými službami“, pokud je pomoc poskytnuta včas. Z vyjádření OSPD a poskytovatelů služeb vyplynulo, že část dětí zůstává v nedostatečné péči rodičů z důvodu nedostatku kapacit služeb a náhradní péči. Jako méně efektivní je ze strany OSPD hodnocena i efektivita ústavní výchovy, která nepřispívá k řešení situace v rodině, ale spíše ke snížení motivace rodičů. Cestou je podle názoru aktérů zavádění alternativních služeb, jako je služba doprovázení dětí a rodin a stacionárních typů pobytových služeb pro děti. S potřebou služeb souvisí též analýzou citované téma generačního přenosu traumatu a potřeby navázání bezpečného vztahu s doprovázející osobou.
- **Návrh řešení:**
V rámci konzultací při zpracování analýzy systému péče o ohrožené děti v Karlovarském kraji byla jednoznačně prokázána potřebnost služby. Odborná pracovní skupina se proto zaměří na identifikaci možného nositele služby v kraji, především z dosavadních struktur poskytovatelů služeb. Následně bude ve spolupráci se službou HoSt provedeno proškolení poskytovatelů služby a bude zahájen nábor dobrovolníků. Aktivita bude propagována v rámci kraje. Služba bude vzápětí pilotně odzkoušena na vybraném vzorku rodin a po provedení evaluace bude zavedena.

5. ZAVEDENÍ/ROZVOJ TERÉNNÍCH FOREM SLUŽEB SVP, NZDM

- **Popis situace:** zvýšené potřeby v oblasti chování dětí a mladistvých, identifikované jako jedna z významných příčin odebrání dětí, jsou podle názoru aktérů důsledkem nedostatku rodičovských kompetencí a dalších doprovodných jevů (zejm. závislostí na návykových látkách). To se z části týká i dalších pečovatelských, např. prarodičů, nebo naopak mladých rodičů a samoživitelů. Dostupnost pobytových/stacionárních služeb je omezená a ze strany dětí i rodin někdy absentuje dostatečná vůle k řešení situace. Koncept služby v terénní formě umožní práci s rodinným prostředím, konkrétně rozšíření služby SVP pro předcházení ohrožení dětí vlastním rizikovým chováním (jako důkaz podíl dětí/mladistvých ohrožených

v oblasti rizikového chování), případně využití odborných kapacit personálu ústavních zařízení (OD, VÚ) terénní a ambulantní formou.

- **Návrh řešení:**

V rámci odborné platformy budou identifikovány bariéry poskytování služeb terénní formou a bude nastaveno metodické ukotvení poskytování služeb včetně alternativ v podobě napojení na peer programy, dobrovolnické programy, spolupráci s PPP, osvědčených programů (např. program STRONG) a dalšími poskytovateli služeb a využití odborných kapacit školských ústavních zařízení (externě). Poskytování služby bude pilotně odzkoušeno na vybraném vzorku dětí a mladistvých a bude evaluováno. Následně bude podporováno rozšíření služeb zejména do rizikových oblastí (např. lokality s výskytem dětské prostituce, zneužívání návykových látek apod.). V případě absence kapacit registrovaných sociálních služeb budou doplněny alternativními zdroji (v rámci síťování služeb).

6. ROZVOJ SLUŽEB PRO MLADISTVÉ/MLADÉ DOSPĚLÉ

- **Popis situace:** analýzou systému péče o ohrožené děti v Karlovarském kraji byla identifikována potřeba služeb pro mladistvé a mladé dospělé, zejména z rodin se sníženou kompetencí, návaznost na motivační a participační aktivity (viz opatření č. 3). Stejně tak pro cílené služby pro mladistvé/mladé dospělé s potřebami v oblasti chování svědčí statistická zjištění (příčiny intervence do rodiny a příčiny odebírání dětí) a komentáře OSPOD včetně konkrétních návrhů OSPOD a NNO k práci s dětmi a mladistvými. Obecný nedostatek služeb k posílení rodičovských kompetencí (SAS) zdůrazňuje otázku, do jaké míry poskytovat podporu rodičům mladistvých a do jaké míry jim samotným. Ve vztahu k této cílové skupině se jeví (mj. i podle vlastního sdělení) jako neúčelná a neefektivní i ústavní péče. Návrhy k řešení obecného nedostatku služeb pro mladistvé a mladé dospělé směřují k podpoře SVP, NZDM a inovativních forem ambulantních a terénních služeb.

- **Návrh řešení:**

Odbornou platformou (ve spojení s aktivitami participace) budou podrobně popsány potřeby mladistvých, případně mladých dospělých. Na základě zjištěných potřeb budou definovány podpůrné služby pro mladistvé (napříč dosavadními službami). Součástí bude nastavení pobytové služby pro mladistvé (samostatná domácnost), případně budou zpřístupněny pobytové služby určené dospělým. O nabídce služeb budou mladiství a mladí dospělí aktivně a cíleně informováni.

7. VYUŽITÍ CÍLENÝCH PROGRAMŮ NA POSÍLENÍ RODIČOVSKÝCH KOMPETENCÍ

- **Popis situace:** z analýzy situace dětí odebíraných z rodin v Karlovarském kraji jasně vyplynula nejčastější příčina zanedbávání související s nedostatkem rodičovských kompetencí. Je zde podle názoru OSPOD vysoký podíl rodičů, kteří se „vzdávají“ svých dětí, jež nejsou schopni výchovně zvládnout, podíl dětí v péči prarodičů, kteří také mnohdy čelí výchovným výzvám, na druhé straně také malý podíl dětí vracějících se domů z ústavní péče, přestože tam je jejich chování zkorigováno. V kontextu kraje je také často zmiňován mezigenerační přenos traumatu. Nedostatek kapacit služeb SAS, zejména nedostatek odborných pracovníků, vede spolu s charakterem potřeb rodičů (nejde většinou o patologické zneužití rodičovské odpovědnosti, ale její limity) k doplnění odborných služeb „měkkými“ službami nízkoprahového typu, např. doprovázení rodin s využitím dobrovolníků, komunitní služby apod. Podpora rodičovských kompetencí zároveň může být provázána na posilování kompetencí u mladistvých a mladých dospělých (viz opatření č. 6). Zároveň, jak prokázala i nová studie Nadace J&T, dočasná intenzivní podpora rodin má výrazný vliv na možnost setrvání dítěte v bezpečném prostředí rodiny.¹³

- **Návrh řešení:**

V rámci odborné platformy bude nadefinován balíček podpůrných služeb pro rodiče, zahrnující různé úrovně (základní až specializovanou). Jedna část bude zaměřena na terapii traumatu u rodičů v nově vytvořené službě. Následně bude formulována soustava aktivit a jejich poskytovatelů (napříč současnými aktéry a odborníky) a na vybraném vzorku rodin

¹³ Analýza dočasné intenzivní podpory rodin: Klíčový nástroj prevence odebírání dětí, Nadace J&T, 2025, viz <https://www.8000duvodu.cz/analzy-zpravy/analiza-docasne-intenzivni-podpory-rodin-klicovy-nastroj-prevence-odebirani-deti-z-rodin>

bude balíček (více úrovní balíčku) otestován. Zároveň bude testováno nastavení řízení a financování balíčku služeb, a to v rámci koordinované případové práce. Specializované části mohou navazovat na základní balíček a být voleny fakultativně, jako jsou například služby na podporu udržení bydlení, hospodaření, péče o zdraví (včetně plánovaného rodičovství) apod. Zvláštní podpora bude nastavena pro příbuzné pěstouny nebo poručníky.

8. SPECIFICKÁ PODPORA RODIN V UDRŽENÍ NEBO ZAJIŠTĚNÍ DŮSTOJNÉHO BYDLENÍ

- **Popis situace:** problematika bydlení je součástí podstatné části situace rodin, z nichž je odebráno dítě (viz rozhovory s OSPOD a poskytovateli služeb v KVK). Často je popisována situace, kdy se rodiny pokoušejí řešit bydlení samy, putují po známých a po AD a ubytovnách, když dojdou možnosti, nezbývá než odebrat děti – přitom by podle názoru OSPOD i služeb situace byla řešitelná, pokud by se o ní vědělo dříve. Dalším stupněm je podpora rodin (zejm. samoživitelek) v nalezení a udržení běžného bydlení – podpora ve finanční gramotnosti, orientaci na trhu bydlení, osvěta o azylovém, sociálním a dostupném bydlení, nastavení případové spolupráce podpory osob v bydlení – např. podle plánovaného modelu center na podporu bydlení.¹⁴ Specifická podpora je diskutována ve prospěch bydlení mladistvých a mladých dospělých.
- **Návrh řešení:**
V rámci odborné platformy bude nastaven mechanismus včasného zachytu rodin ohrožených v oblasti bydlení (spolupráce škol, sociálních služeb, obcí, ÚP). Nastavení podpůrného programu bydlení, kam budou zapojeni aktéři na straně nabídky (ubytovatelé, obce, poskytovatelé sociálních služeb) včetně možnosti pilotního zřízení Centra na podporu bydlení, případně sociální realitní kanceláře a nastavení (optimalizaci) Fondu podpory bydlení. Rozšíření služby bydlení pro mladé s externí podpůrnou službou (projekt Člověk v tísni). Nastavení intenzivní a cílené osvěty potenciální cílové skupiny. Pilotní odzkoušení služby podpory bydlení včetně evaluace. Využití podpůrných opatření v bydlení a kontaktních míst pro bydlení¹⁵ podle návrhu zákona o podpoře bydlení.

9. ROZVOJ ADIKTOLOGICKÝCH SLUŽEB

- **Popis situace:** závislosti na návykových látkách byly jmenovány všemi OSPOD jako jedna z hlavních příčin selhání péče rodičů, zároveň i vysoce rizikový faktor ohrožení samotných dětí a mladistvých (z popisu vyplývá výskyt závislosti ve stále mladším věku dětí), dalším popsáným fenoménem je závislost na sociálních sítích, a to u dětí a mladistvých všeho věku. K tomu je popsán nedostatek adiktologických služeb (nízký počet úvazků adiktologů na kraj) a nutnost posílení kapacit služeb v oblasti prevence – volnočasových aktivit, posilování resilience dětí a mladistvých, posilování zdravého životního stylu apod.
- **Návrh řešení:**
V rámci odborné platformy budou identifikovány praxí osvědčené programy prevence vzniku závislostí a dalších podpůrných preventivních aktivit včetně peer programů, bude vytvořeno jejich portfolio. Ve spolupráci se školami (ZŠ, SŠ), volnočasovými kluby, sociálními službami bude portfolio nabízeno a cíleně implementováno. Bude probíhat aktivní a výrazná osvěta veřejnosti včetně výzev na sociálních sítích, ocenění „čistých“ škol, tříd, skupin mladistvých apod. Na úrovni státu bude aktivně vyjednáváno cílené navýšení kapacit adiktologických služeb.

DOSTUPNÉ SPECIALIZOVANÉ SLUŽBY

10. POSILOVÁNÍ KOMPETENCÍ ODBORNÍKŮ

- **Popis situace:** v rámci analýzy byly popsány rozsáhlé aktivity kraje směrem k metodické podpoře OSPOD, multioborové projekty a další související aktivity. Zároveň vyplynula potřeba systematického posilování kompetencí s oporou v nové problematice, ve fluktuaci a personálním poddimenzování OSPOD, nastavení standardizovaného systému vzdělávání nových pracovníků, se základem ve strukturovaném vyhodnocování a IPOD, práce s traumatem, práce s riziky, rozvoj kompetencí

¹⁴ Návrh zákona o podpoře bydlení, více viz <https://socialnibydeni.mpsv.cz/mitdomov>

¹⁵ Podle návrhu se v Karlovarském kraji týká čtyř ORP (Karlovy Vary, Cheb, Ostrov, Sokolov)

pracovníků v souladu se strategickými záměry kraje, kazuistické semináře a podpora mezioborové spolupráce a případové práce.

- **Návrh řešení:**

V rámci odborné platformy (s využitím předchozích analýz a tematických projektových výstupů kraje a MPSV) bude nastaven rámec vzdělávání pro pracovníky OSPOD (minimum a specializace) a pro další aktéry systému ochrany dětí (mezioborové vzdělávání). Pracovníkům budou k dispozici doporučená témata, případně školitelé. Bude podpořena implementace kompetenčního modelu pracovníka OSPOD. Budou metodicky nastaveny kazuistické semináře. Budou zprostředkovány odborné zkušenosti ze zahraničí (zejména téma traumatu, práce s riziky, vztahové vazby apod.). Bude nastaven systém jednotného minimálního vzdělání pro pracovníky s dětmi.

11. SÍŤOVÁNÍ SLUŽEB A ZAVÁDĚNÍ INOVATIVNÍCH POSTUPŮ

- **Popis situace:** v reakci na obecně nedostatečné kapacity služeb pro rodiny a děti, nedostatečný profil (druhologii) služeb, případně nedostupnost služeb v místě a čase je nezbytné přistoupit k využití kapacit lokálních zdrojů podpory (neformální služby, dobrovolníci, odborní pracovníci ústavních zařízení v širším pojetí svých rolí, rodičovská a mateřská centra, volnočasové kluby apod.). Zároveň byl diskutován nedostatečně využitý potenciál obecní sociální práce, nepropojenost činnosti s OSPOD a dalšími službami, dále nedostatečná provazba (prosítování služeb) a vzájemná spolupráce (opakovaně popsáná nenaplněná očekávání ve spolupráci se školami, sociálními službami, odborníky). S tím souvisejí též nedostatečné kapacity odborných služeb (psychiatrické, psychologické, terapeutické) a nutnost jejich alespoň částečné náhrady službami včasné intervence a prevence. Z hlediska zdrojů je třeba vymezit nevyužitý potenciál odborných kapacit pobytových zařízení a posílit koordinaci péče na úrovni kraje – umísťování dětí do náhradní péče, metodická podpora rozhodování o nejlepším zájmu dítěte apod. a také podpořit informovanost cílové skupiny o nabídce služeb.

- **Návrh řešení:**

V rámci odborné platformy bude adaptována metodika síťování služeb na území ORP a kraje (tabulka sítě služeb) s případnou identifikací přetrvávajících bílých míst. ORP budou ze strany kraje (příp. metodiků MPSV) podpořeny v nastavení případové práce a spolupráce. Budou aktivně zapojeny kapacity obecní sociální práce a pobytových zařízení. Bude testována metodika case managementu s klíčovým postavením pracovníka OSPOD nebo pracovníka sociální služby/sociální práce/školy v rámci prevence. Aktéři budou posíleni v rozšíření svých rolí (např. školní sociální práce nebo její variace), rozšíření přesahu svých služeb (např. práce s rodinou služby azylový dům apod.), terénní forma odborných služeb pobytových zařízení, apod. Na úrovni kraje bude zavedena pozice koordinátora umísťování a péče o děti včetně revize umístění. Na úrovni kraje bude vytvořen infopoint (webový rozcestník, případně telefonická všeobecná informační linka týkající se ochrany ohrožených dětí – případně ve spolupráci s vybranou NNO/úřadem).

12. TRANSFORMACE POBYTOVÝCH SLUŽEB PRO DĚTI

- **Popis situace:** požadavek na transformaci velkokapacitních pobytových služeb ukotvený Národní strategií ochrany práv dětí, doporučeními Výboru pro práva dítěte OSN k 5. a 6. periodické zprávě, Zárukou pro děti (viz výše) a dalšími závaznými dokumenty je v rámci ČR realizována postupná transformace pobytových zařízení pro děti (DOZP, DD). Vznikají aktuální výzvy vedoucí k transformaci v mnoha krajích, mimo jiné i v reakci na omezení věkové hranice umísťování dětí do ústavní péče. Zároveň je obecně popsána nedostatečná kapacita pobytových služeb napříč ČR a výzvy směřující k větší přiléhavosti k naplnění potřeb dětí (např. stacionární nebo internátní typy pobytů). Z hlediska zdrojů se nabízí využití kapacit personálních, odborných a materiálních (prostorových) pro budování krajské sítě služeb, alternativní služby pro rodiny a děti (viz opatření č. 11).

- **Návrh řešení:**

V rámci odborné platformy se zapojením představitelů a zřizovatelů ústavních zařízení bude vyhodnocen potenciál zařízení k transformaci na komunitní služby a služby ambulantního a terénního typu. Bude připraven plán transformace jednotlivých zařízení.

13. VYTVOŘENÍ GARANTOVANÉ SÍTĚ SLUŽEB NA ÚROVNI KRAJE

- **Popis situace:** garantovaná minimální síť služeb pro ohrožené děti a rodiny má oporu v Národní strategii a obecně v nevyhovujícím systému služeb pro rodiny a děti (nedostatečná kvalita i kvantita). V rámci analýzy systému péče o ohrožené děti v KVK byl pojmenován též roztržitý systém financování i řízení služeb včetně nízké funkčnosti spolupráce OSPOD se školami (přes intenzivní snahy kraje), s policií a někdy také se sociálními službami (např. některé SAS, AD). Financování služeb je nedostatečné (viz SPRSS KVK, doporučení vyplývající z dostupných aktuálních studií), přestože investice do prevence násobně šetří následné náklady na zajištění odborné péče o děti. Prostředky veřejných rozpočtů dělených podle resortních kapitol lze do určité míry přerozdělit na úrovni kraje, stejně jako zdroje krajské.
- **Návrh řešení:**
V rámci odborné platformy bude vymezena definice optimální sítě služeb pro rodiny a děti na úrovni kraje (služby s přesahem do oblasti sociální, vzdělávací, zdravotní, jinak odborné, volnočasové apod.) včetně potřebných kapacit podle situace dětí a rodin v regionu. Pilotní odzkoušení definice garantované sítě služeb, tedy okruhu služeb zajišťujících potřeby ohrožených dětí a rodin v agendě SPOD s finanční podporou kraje. Jde o pilotáž zahrnující mezioborové jednotné vzdělání aktérů, sjednocení postupů případové spolupráce (viz opatření č. 10 a 11), nastavení řízení. Identifikace finančního zdroje pro pilotní odzkoušení sítě a následná evaluace. Optimálně v dalším období též ukotvení fungování sítě na úrovni kraje nebo legislativně (úroveň státu).

14. OSVĚTA ŠIROKÉ VEŘEJNOSTI KE VČASNÉMU ŘEŠENÍ POTŘEB DĚTÍ

- **Popis situace:** z diskuzí s aktéry v rámci KVK vyplynulo, že veřejné povědomí o výkonu SPOD je všeobecně nízké, panuje řada předsudků (viz např. průzkum MPSV 2023) – ztěžuje přijetí intervencí OSPOD, je bariérou pro včasné vyhledání pomoci. Veřejnost je třeba aktivně informovat o nabízených službách a motivovat k vyhledání pomoci včetně „normalizace“ pomoci (potíže může mít každý). Kromě pozitivního obrazu podpůrné sítě je nezbytné informovat veřejnost o změnách a postupech, vývoji praxe a možnosti se na její tvorbě podílet, obecně je formulována obtížnost dostupnosti a srozumitelnosti informací.
- **Návrh řešení:**
Terénním průzkumem budou zjištěny konkrétní příčiny pozdního vyhledání pomoci a jejího aktivního využití. Odbornou platformou budou navrženy formy a způsoby, jak zajistit informovanost cílové skupiny (včetně potenciálních klientů). Bude vytvořen centrální infopoint (web a telefon, viz opatření č. 11). Informovanost cílové skupiny bude evaluována. Bude ji provázet všeobecná informační kampaň (např. „Je správné říct si o pomoc“). Cílená osvěta bude zaměřena na děti a mládež ve školách nebo volnočasových aktivitách.

15. PODPORA PROCESU ZMĚNY

- **Popis situace:** procesy změn ve prospěch dětí jsou založeny na změně přístupu a někdy i na změně dosavadního náhledu a přemýšlení, otevřenost ke změnám může být komplikována obavami a skepsí z minulých negativních zkušeností. Pro realizaci opatření obsažených v této strategii je třeba využít možnosti provázení změnami, zajištění většího bezpečí a důvěry pro pracovníky i pro klienty. Podmínkou je dostatečné personální zajištění na úrovni KÚ a zdravé koordinační mechanismy v rámci kraje.
- **Návrh řešení:**
V rámci odborné skupiny (vedení projektu) bude identifikován vhodný nástroj provázení změnou a její evaluace. Bude nastaven monitoring kvality změny včetně sledování vnímání změny ze strany cílové skupiny dětí a rodin. V průběhu realizace cílů strategie bude evidován proces změn s cílem zajištění přenositelnosti.

9. IMPLEMENTACE STRATEGIE

Strategie ochrany ohrožených dětí Karlovarského kraje zahrnuje patnáct opatření členěných do tří tematických oblastí. Opatření jsou vzájemně provázána, i částečná realizace vybraných opatření je významná a povede ke zlepšení situace, nicméně k nastavení plně funkčního systému je žádoucí postupná realizace všech cílů.

V rámci kraje je navíc efektivně nastavená spolupráce mezi odborníky jednotlivých oblastí ochrany ohrožených dětí. Implementace opatření strategie je proto navržena skrze dosavadní funkční struktury s využitím externích zdrojů. Koordinace strategie a implementace opatření tak zůstává v rukou Krajského úřadu Karlovarského kraje.

Postup implementace strategie

- 1. Určení osoby koordinátora implementace Strategie mezirezortně na úrovni KÚ (březen 2025)**
 - pracovník odboru sociálních věcí v oblasti SPOD nebo sociálních služeb (případně plánování), vymezení části úvazku
 - jasně vymezený/stanovený mandát koordinátora ve vztahu ke všem aktérům transformace
- 2. Vytvoření krajské platformy pro realizaci strategie a implementaci změn (duben 2025)**
 - složení zástupců sociálního, zdravotního a školského odboru KÚ a finančního odboru, zástupců poskytovatelů sociálních a zdravotních služeb, škol, bezpečnostních složek, nestátních organizací a osob pověřených výkonem SPOD, soudů, odpovědných osob vedení kraje a zástupců cílové skupiny
 - na platformu mohou být dále navázány dílčí tematické pracovní skupiny
 - platforma bude odpovědná za sestavení akčních plánů realizace, komunikaci probíhajících změn a monitoring jejich efektivity
- 3. Zpracování I. akčního plánu strategie (květen–prosinec 2025)**
 - akční plán specifikuje způsob naplnění jednotlivých opatření, odpovědné osoby, termíny plnění a finanční zdroje
 - odpovídá krajská platforma a koordinátor
- 4. Realizace I. akčního plánu strategie (2025–2028)**
 - opatření jsou realizována odpovědnými osobami uvedenými v plánu, realizace je monitorována krajskou platformou
- 5. Zhodnocení a monitoring realizace I. akčního plánu (2028)**
 - předem nastavená kritéria monitoringu efektivity včetně dopadů na cílovou skupinu, odpovídá krajská platforma a krajský koordinátor
- 6. Zpracování realizace II. akčního plánu (2029–2030)**
 - opatření střednědobého charakteru a opatření revidovaná z I. akčního plánu
- 7. Osvěta a komunikace o průběhu změn**
 - probíhá ve velké intenzitě po celou dobu implementace strategie (osvěta a komunikace je přímou součástí opatření)

10. RIZIKA

RIZIKO	NAVRHOVANÉ ŘEŠENÍ
Nedostatek odborných zdrojů k realizaci opatření	Rozšíření rolí dosavadních aktérů (je součástí plánovaných opatření), aktivní dohledávání a motivace externích odborníků
Nedostatek finančních prostředků pro realizaci opatření	Využití dosavadních zdrojů (revize dosavadních finančních toků krajského rozpočtu), identifikace externích finančních zdrojů (výzvy ESF a národní výzvy), optimalizace dosavadních transferů
Nedostatečné kapacity odborných služeb a OSPOD	Plné využití rolí dosavadních aktérů, úsilí o personální posílení, rozvoj služeb s různou mírou kvalifikačních nároků
Nedostatečná motivace cílové skupiny k využití nabízených služeb	Intenzivní motivace a osvěta cílové skupiny (je součástí plánovaných opatření)
Nedostatečná politická vůle pro realizaci systémových změn na úrovni kraje	Transparentní komunikace plánovaných opatření, zapojení politických představitelů do řídicích orgánů
Personální nedostatek v řízení a koordinaci opatření	Personální posílení na úrovni KÚ, případně využití externích odborníků

11. ZÁVĚR

Karlovarský kraj navzdory ne příliš příznivé sociodemografické situaci a časté generační zátěži rodin neustává v aktivitách směrem k posílení kapacit a zvýšení kvality služeb pro ohrožené děti a rodiny. Tyto aktivity se velmi správně zaměřují na identifikování příčin a problémů a jejich řešení a zahrnují zejména opatření preventivního charakteru. Nedostatek personálních, odborných a finančních zdrojů vyžaduje kreativní a alternativní řešení s využitím rozšířených rolí dosavadních aktérů a inovativních forem služeb.

Předložená strategie na aktivity Karlovarského kraje dále rozšiřuje rámec opatření ve prospěch ohrožených dětí a rodin a přináší systémové komplexní řešení. Její realizace, respektující a vycházející z místních podmínek, přinese zlepšení situace a snížení míry ohrožení dětí. Pozornost zaměřená na zanedbávání dětí jako nejčastější příčiny umísťování dětí mimo rodinu umožňuje využití měkkých služeb, které zajistí doprovázení rodin a dětí. Tyto služby jsou zároveň méně nákladné než investice do řešení následků ve formě odebrání dítěte a jeho umístění do státní péče. Nastavením jednotných podmínek včasného zachytu ohrožení dítěte a podmínek případové práce je možné snížit personální i finanční zátěž následných odborných služeb.

12. POUŽITÉ ZKRATKY

AD	azylový dům
ČR	Česká republika
DD	dětský domov
DOZP	domov pro osoby se zdravotním postižením
IPOD	individuální plán ochrany dítěte
KÚ	krajský úřad
KVK	Karlovarský kraj
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
NNO	nestátní nezisková organizace
NZDM	nízkoprahové zařízení pro děti a mládež
ORP	obec s rozšířenou působností
OSPOD	orgán sociálně-právní ochrany dětí
SAS	sociálně aktivizační služba pro rodiny s dětmi
SPOD	sociálně-právní ochrana dětí
SPRSS	střednědobý plán rozvoje sociálních služeb
SVP	středisko výchovné péče
ZDVOP	zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc